

A 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló EU Bizottsági Iránymutatás egyes vonatkozásairól

- az Association Justice and Environment által készített angol nyelvű tanulmány kivonata -

2014. december 4.

Az **Association Justice and Environment (J&E)**, mint környezetvédelmi joggal foglalkozó szervezetek európai hálózata közel öt éve foglalkozik energetikai témákkal, éghajlatváltozással, különböző jogi perspektívákból vizsgálva az ezekkel kapcsolatos, aktuális kérdéseket. 2014 során a J&E jogászai készítettek egy áttekintő jogi tanulmányt¹ az EU Bizottsága által 2014 áprilisában kiadott Iránymutatásról, mely a 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szól². A jelen dokumentum ezen analízis összefoglalásának³ magyar nyelvű változata.

Az Iránymutatás a Bizottságnak a környezetvédelmi, valamint energetikai célú állami támogatásokkal, illetve ezeknek a belső piacon érvényesülő tisztességes verseny követelményével való összeegyeztethetőségével kapcsolatos álláspontját tükrözi, s az abban foglaltak 2014. július 1-jétől 2020 december 31-ig alkalmazandók.

A megújuló energiaforrásból származó energiatermeléshez nyújtott állami támogatások

Az Iránymutatás célja, hogy elősegítse a megújuló támogatása kapcsán a piaci alapú támogatási rendszerekre való fokozatos átállást. A költséghatékonyság növelése és a piac torzulásának elkerülése érdekében az Iránymutatás bevezeti a versenyztetéses ajánlattételi eljárások alkalmazásának kötelezettségét, mely ajánlattételi eljárásoknak valamennyi megújuló forrásból energiát termelő vállalkozás részére nyitottnak kell lenniük. Ezen eljárások elsősorban az állami támogatások elosztását, illetve a feed-in tariff rendszernek a piaci áron felül fizetett felár alkalmazásával való felváltását célozzák.

A meglévő támogatási rendszereket az Iránymutatás azonban egyelőre nem érinti. A megújuló energiaforrásból származó energiatermeléshez nyújtott állami támogatások kapcsán 2016. január 1-jétől állami támogatás piaci alapú formában nyújtható, piaci áron felül fizetett felárként avagy értékesíthető tanúsítványok útján.

Követelményként jelenik meg, hogy a megújulókból energiát termelő vállalkozásoktól, hogy villamos energiát a piacon értékesítsék, továbbá a kedvezményezetteknek ún. szokványos kiegyenlítési feladataik is vannak.⁴

Az Iránymutatás fokozatosan vezeti be a versenyztetéses ajánlattételi eljárások alkalmazási kötelezettségét az állami támogatások elosztásában. Az ajánlattételi eljárás lefolytatása az új villamos kapacitások kisebb része vonatkozásában kötelező, 2017-től azonban az ajánlattételi eljárás alkalmazása – az Iránymutatásban meghatározott kivételektől eltekintve - jóval nagyon teret kap az támogatások odaítélésében.

A feed-in tariff (azaz a **kötelező átvételi rendszer**) csak kisebb kapacitású létesítmények esetében alkalmazható ezt követően. Az Iránymutatás hangsúlyozza, hogy a megújuló energiaforrásból származó villamosenergia-termelés piaci integrációjának ösztönzése érdekében fontos, hogy a kedvezményezettek közvetlenül a piacon értékesítsék a villamos energiát, és betartsák piaci kötelezettségeiket.

A kötelező átvételi rendszert piaci alapú támogatási mechanizmusok váltják fel 2016. január 1-től, s az új támogatási programok és intézkedések esetén a támogatást a piaci áron felül fizetett felárként kell nyújtani,

¹ http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2014/New%20Energy%20State%20Aid%20Guidelines.pdf

² Iránymutatás a 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról (2014/C 200/01) [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0628\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014XC0628(01)&from=EN)

³ http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2014/New%20Energy%20State%20Aid%20Guidelines%20Abstract.pdf

⁴ „kiegyenlítési feladat”: az egyensúlyért felelős félnek a termelés, a fogyasztás és a piaci kereskedelmi ügyletek között egy adott kiegyenlítőenergia-elszámolási időszakban felmerülő eltérésekért viselt felelőssége;
„szokványos kiegyenlítési feladatok”: technológiákat átfogó, megkülönböztetés-mentes kiegyenlítési feladatok, amelyek egyetlen termelőt sem zárnak ki ezekből a feladatokból;

amennyiben a termelők közvetlenül a piacon értékesítik a villamos energiát. Ez alól kivételt képeznek az 500 MW-nál alacsonyabb kiépített villamosenergia-kapacitással rendelkező létesítmények, a demonstrációs projektek, kivéve, ha szélenergiából termelnek villamos energiát, és kiépített villamosenergia-kapacitásuk 3 MW vagy 3 energiatermelő egység.

A 2016-tól érvényesülő szabályok szerint a kedvezményezetteknek a már említett, ún. szokványos kiegyenlítési feladataik vannak (amennyiben vannak likvid, napon belüli piacok), továbbá a tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy a termelőket ne ösztönözze semmi arra, hogy negatív árak esetén is termeljenek villamos energiát.

A 2015 és 2016 közötti átmeneti szakaszban a megújuló energiaforrásokból származó, tervezett új villamosenergia-kapacitás legalább öt százalékaért nyújtott támogatást versenyeztetési ajánlattételi eljárás során világos, átlátható és megkülönböztetés-mentes feltételek alapján kell odaítélni.

2017. január 1-jétől világos, átlátható és megkülönböztetés-mentes feltételek alapján kell nyújtani a támogatást versenyeztetési ajánlattételi eljárás keretében, kivéve, ha az adott tagállam bizonyítja, hogy

- csak egy, vagy korlátozott számú projekt vagy létesítmény lehet támogatható; vagy
- a versenyeztetési ajánlattételi eljárás miatt magasabb lenne a támogatási szint (például a stratégiai ajánlattétel elkerülése érdekében); vagy
- a versenyeztetési ajánlattételi eljárás miatt alacsony lenne a projektek megvalósítási aránya (az alákínálás elkerülése érdekében).

Fontos kivétel, hogy versenyeztetési ajánlattételi eljárás nélkül nyújtható támogatás az 1 MW-nál alacsonyabb kiépített villamosenergia-kapacitással rendelkező létesítmények, valamint a demonstrációs projektek számára, kivéve, ha szélenergiából termelnek villamos energiát, kiépített villamosenergia-kapacitásuk 6 MW vagy 6 energiatermelő egység.

A versenyeztetési ajánlattételi eljárás bevezetésére vonatkozó átmeneti rendelkezések szerint azok a létesítmények, melyek működésüket 2017. január 1-je előtt kezdték meg, és ezen időpont előtt megerősítést kaptak az adott tagállamtól a támogatásra vonatkozóan, támogatásban részesülhetnek a megerősítés időpontjában hatályos program alapján.

A megújuló forrásokból származó, villamos energiától eltérő energia termeléséhez nyújtott támogatás

A megújuló energiaforrásból nem villamos energiát termelők esetében a működési támogatás a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető, ha az energiaegységenkénti támogatás nem haladja meg az érintett technológiával történő energiatermelés teljes élettartamra vetített költségei és az érintett energiaforma piaci ára közötti különbséget.

Támogatás kizárólag az üzemnek a teljes értékcsökkenése értékéig nyújtható azzal, hogy az energiatermelés teljes élettartamra vetített költségei alapján nyújtott működési támogatás ne haladja meg a beruházás értékcsökkenését.

E szabály kapcsán az Iránymutatás a biogáz- és a biomassza-erőművek vonatkozásában speciális rendelkezéseket tartalmaz. A biomasszával üzemelő erőműveknek az erőmű értékcsökkenését követően nyújtott működési támogatás a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető, ha a tagállam bizonyítja, hogy a kedvezményezett által az erőmű értékcsökkenését követően viselt működési költségek továbbra is meghaladják az érintett energiaforma piaci árát. Ez esetben további feltétel, hogy a támogatást kizárólag a megújuló energiaforrásból származó energia alapján nyújtják; az intézkedést úgy dolgozták ki, hogy kompenzálja a kedvezményezett által viselt működési költségek és a piaci ár közötti különbséget; és nyomon-követési mechanizmus működik annak ellenőrzése céljából, hogy a működési költségek továbbra is meghaladják-e az energia piaci árát.

A Bizottság a biomassza-erőműveknek az erőmű értékcsökkenését követően nyújtott működési támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinti, ha a tagállam bizonyítja, hogy a fosszilis tüzelőanyagok bemeneti

forrásként történő felhasználása – a szóban forgó energiatípus piaci árától függetlenül – gazdasági szempontból előnyösebb a biomassza alkalmazásánál.

Ez utóbbi esetben a tagállam köteles azt is bizonyítani, hogy a támogatást kizárólag a megújuló energiaforrásból származó energia alapján nyújtják, hogy az intézkedést úgy dolgozták ki, hogy kompenzálja az alternatív bementi forrásként alkalmazott fosszilis tüzelőanyagokhoz képest a biomassza használata esetén felmerülő és a kedvezményezett által viselt működési költségeket; valamint azt, hogy támogatás hiányában a szóban forgó létesítményben a biomasszáról a fosszilis tüzelőanyagok felhasználására térnének át. Emellett nyomon-követési mechanizmust kell működtetni annak ellenőrzésére, hogy a fosszilis tüzelőanyagok felhasználása előnyösebb a biomassza felhasználásánál.

Az élelmiszer-alapú bio-üzemanyagok támogatása

Az EU Bizottság az Iránymutatásban rögzítettek szerint arra az álláspontra helyezkedett, hogy az élelmiszer-alapú bio-üzemanyagokkal kapcsolatos új vagy meglévő kapacitásba való beruházáshoz nyújtott támogatás nem indokolt.

Továbbra is megengedett azonban az élelmiszer-alapú bio-üzemanyagokat előállító üzemek újszerű bio-üzemanyagokat előállító üzemekké való átalakításához nyújtott beruházási támogatás az átalakítás költségeinek fedezése céljából. Ezen a konkrét eseten kívül beruházási támogatás kizárólag újszerű bio-üzemanyagok előállításával kapcsolatosan nyújtható.

Az élelmiszer-alapú bio-üzemanyagok előállítását támogató beruházási támogatás ugyan az ezen iránymutatás alkalmazásának időpontjával megszűnik, az élelmiszer-alapú bio-üzemanyagok előállításához nyújtott működési támogatás 2020-ig még odaítélhető. Ilyen támogatás ezért csak olyan létesítményeknek nyújtható, amelyek 2013. december 31. előtt kezdték meg működésüket, a teljes értékcsökkenésük értékéig, de legfeljebb 2020-ig.

Az Iránymutatás további, részletes kritériumokat tartalmaz a biomassza-erőművek részére az értékcsökkenést követően nyújtható támogatások kapcsán (ld. fentebb), melyek nyomon követési mechanizmus működtetésének kötelezettségét is tartalmazzák a túlkompenzálás elkerülése érdekében.

A termelési kapacitások megfelelősége

A tagállamok számára bizonyos feltételek mellett és az Iránymutatásban rögzített feltételek fennállásának igazolása esetén megengedett, hogy támogatást nyújtsanak a termelési kapacitások megfelelőségének biztosítása érdekében. A termelési kapacitások megfelelőségére vonatkozó intézkedések számos módon kidolgozhatók, lehetnek beruházási és működési támogatások. E körben a tagállamoknak elsődlegesen olyan alternatív lehetőségeket kell mérlegelniük, amelyek nem hatnak kedvezőtlenül a környezeti vagy gazdasági szempontból káros támogatások fokozatos megszüntetésére irányuló célkitűzés megvalósítására.

A termelési kapacitások megfelelőségével kapcsolatos problémának – és ezáltal a termelési kapacitások megfelelőségét biztosító állami támogatás szükségességének – természetét és okait megfelelően elemezni és számszerűsíteni kell, például a következők tekintetében: a csúcsterhelési vagy távú időszakos kapacitás hiánya vagy a keresletnek és a kínálatnak a rövid távú nagykereskedelmi piac által előidézett egyensúlyhiánya esetén jelentkező csúcskereslet.

A tagállamoknak bizonyítaniuk kell, miért nem várható, hogy beavatkozás hiányában a piac megfelelő kapacitást képes biztosítani, amelyhez figyelembe kell venni a jelenlegi piaci és technológiai fejleményeket.

Az Iránymutatások alkalmazása

A Bizottság az Iránymutatást 2014. július 1-jét követően alkalmazza valamennyi olyan új támogatási rendszer és egyéni intézkedés kapcsán, amelyről döntést kell hoznia. Fő szabály szerint az Iránymutatás nem érinti a meglévő létesítményeknek nyújtott támogatásokat, e létesítmények a már meglévő, elfogadott támogatási szabályok alapján részesül a támogatásban.

A megújuló energiaforrásokból származó energiatermelés elősegítéséhez nyújtott működési támogatást érintő meglévő támogatási programokat csak akkor kell az Iránymutatás rendelkezéseire igazítani, ha a tagállamok meghosszabbítják, a 10 éves időszak elteltével vagy a bizottsági határozat hatályvesztése után újra be kell jelenteniük vagy módosítaniuk kell meglévő programjaikat.

A tagállamoknak a megfelelés érdekében és szükség esetén módosítaniuk kell a vonatkozó programjaikat legkésőbb 2016. január 1-jéig. Ez alól kivétel, hogy a megújuló energiaforrásokból származó energiatermelés elősegítéséhez nyújtott működési támogatást érintő meglévő támogatási programokat csak akkor kell ezen iránymutatás rendelkezéseire igazítani, ha a tagállamok meghosszabbítják, a 10 éves időszak elteltével vagy a bizottsági határozat hatályvesztése után újra be kell jelenteniük vagy módosítaniuk kell meglévő programjaikat.

Amennyiben egy tagállam igazolja a kedvezményezett számára, hogy egy ilyen támogatási program keretében előre meghatározott ideig állami támogatásban részesül, az a teljes időszak során a megerősítés időpontjában a programban meghatározott feltételek szerint nyújtható.

Kitekintés

A tagállamoknak jelentős mérlegelési jogköre van a támogatási intézkedések kialakításában, emellett az Iránymutatás rendelkezéseink gyakorlati alkalmazása a Bizottságnak az ez alapján hozott döntései alapján

Mivel várhatóan növekedni fog a Bizottság által eldöntendő, komplex esetek száma, a már egyébként is hosszadalmas, állami támogatásokról szóló döntések is meghozatalának késedelme is valószínűsíthető.

Az Iránymutatás nem határozza meg, hogy mely körülmények esetén minősül egy nemzeti támogatási intézkedés jogsértőnek. Az Iránymutatás által megfogalmazottak gyakorlati jelentősége a Bizottság esetről esetre kialakuló döntései nyomán mutatható majd ki, s további útmutatások kiadására lehet számítani a jövőben, így például a közös értékelési elvek, az egyes mentességek stb. értelmezését illetően.

Association Justice and Environment (J&E)

<http://www.justiceandenvironment.org>

Environmental Management and Law Association (EMLA)

www.emla.hu

Contact information: emla@emla.hu